

Celiakie, co o ní víme v roce 2020?

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, onemocnění spojených s konzumací lepku je ve světě v posledních letech věnována značná pozornost. Lepek je příčinou dvou dobře definovaných klinických jednotek, jako jsou celiakie a alergie na pšenici. Teprve v nedávné době však byli identifikováni i pacienti, kteří jsou glutensenzitivní, ale nemají ani celiakii, ani alergie na pšenici. Toto onemocnění bylo pojmenováno jako intolerance pšenice nebo neceliakální glutenová senzitivita. Není však jasné, zda je lepek skutečně odpovědný za potíže těchto pacientů. Gastrointestinální projevy u těchto jedinců mohou být způsobeny i jinými částmi obilných zrn, než je lepek. V posledních letech se také stalo vyloučení lepku ze stravy jako součást zdravé výživy módní záležitostí, aniž by k tomu byl racionální podklad.

Celiakie je celoživotní, imunitně zprostředkovaná systémové onemocnění postihující děti i dospělé a imunitní reakce je příčinou charakteristické léze sliznice tenkého střeva. Ačkoliv konzumace lepku je nezbytná pro vznik celiakie, chybí některá vysvětlení, jako např. proč všichni geneticky predisponovaní jedinci ne onemocní celiakií? Proč onemocní pouze 3 % z nich? Proč onemocnění může vzniknout teprve v pozdějším věku, i když tito jedinci konzumovali

lepek po mnoho let? Odpovědi je potřeba hledat v okolním světě. Významné rozdíly v prevalenci celiakie v populaci s podobným genetickým pozadím a příjmem lepku ve Finsku a ruské Karélii jsou silnými důkazy pro vliv zevního prostředí. Vysoká prevalence protilátek proti některým virům u pacientů s celiakií v porovnání s kontrolami ukazuje na možnost virové nákazy jako příčiny nastartování autoimunitního onemocnění, jakým celiakie je, u predisponovaných jedinců konzumujících lepek. Před několika lety se na základě populačních studií zdálo, že by bylo možné předcházet celiakii zavedením lepku do stravy kojenců v jejich určitém stádiu a v malé dávce za současného kojení. Nicméně multicentrické prospektivní studie na celiakii geneticky predisponovaných kojencích ukázaly, že to není možné a v současné době primární prevence celiakie není uskutečnitelná. Diagnostické možnosti byly významným způsobem posunuty vpřed v roce 1984 objevem protilátek proti endomysiu a v roce 1997 identifikací tkáňové transglutaminázy jako autoantigenu. Protilátky proti tkáňové transglutamináze se svou vysokou senzitivitou a specifitou ukázaly jako výborné screeningové vyšetření na celiakii. Poznání, že nález vysoce pozitivních pro-

tilátek je provázen výraznou enteropatií, umožnil u vybrané skupiny dětí diagnostikovat onemocnění bez biopsie. Klinické projevy u dětí se v průběhu let změnily. Jen menší část má podváhu, děti s celiakií mohou být i obézní. Ubylo dětí s klasickými gastrointestinálními projevy a dětští pacienti jsou častěji diagnostikováni s neklasickými, tj. mimostřevními symptomy. Onemocnění je potřeba aktivně vyhledávat mezi příbuznými prvního stupně v rodinách pacientů s celiakií a mezi pacienty s jinými autoimunitními onemocněními. Pro vysokou prevalenci je celiakie jedním z nejdůležitějších onemocnění trávicího ústrojí s mnoha různými symptomy, vážnými komplikacemi a narůstající prevalencí. Cílený sérologický screening zaměřený na pacienty se zvýšeným rizikem celiakie je nejdůležitějším opatřením, jak zlepšit diagnostiku onemocnění, což platí zvláště pro dospělé, u nichž zůstává výrazně nedostatečně diagnostikované. V budoucnu bude pozornost jistě zaměřena hlavně na zevní faktory ovlivňující vedle lepku rozvoj onemocnění a na jeho přirozený vývoj a vlivy způsobující vznik enteropatie.

prof. MUDr. Jiří Nevoral, CSc.
Pediatrická klinika FN v Motole, Praha

TIRÁŽ

Dermatologie pro praxi

Ročník 14, 2020, číslo 2

Redakční rada:

doc. MUDr. Eliška Dastychová, CSc., doc. MUDr. Dagmar Dittrichová, CSc., MUDr. Olga Filipovská, MUDr. Helena Korandová, CSc., MUDr. Alena Machovcová, MBA, MUDr. Miroslav Nečas, Ph.D., prof. MUDr. Alena Pospíšilová, CSc., doc. MUDr. Jarmila Rulcová, CSc., MUDr. Lucie Růžicková Jarešová, MUDr. Jaroslav Strejček, CSc., MUDr. Jan Šternberský, CSc., MUDr. Martin Tichý, Ph.D., MUDr. Yvetta Vantuchová, Ph.D., MUDr. Petr Zajíc, MBA

Vydavatel:

SOLEN, s.r.o., Lazecká 297/51, 779 00 Olomouc
IČ: 25553933

Adresa redakce:

SOLEN, s.r.o., Lazecká 297/51, 779 00 Olomouc
tel.: 582 397 407, www.solen.cz

Redaktorka:

Mgr. Hana Kaprálová, kapralova@solen.cz
tel.: 777 557 411

Grafická úprava a sazba:

DTP SOLEN, Kristýna Javůrková, javurkova@solen.cz

Obchodní oddělení:

Ing. Lenka Mihulková, mihulkova@solen.cz
Charlese de Gaulla 3, 160 00 Praha 6
tel.: 233 340 201, mob.: 734 567 854

Předplatné v ČR:

Cena předplatného za 4 čísla včetně supplementu na rok 2020 je 520 Kč. Časopis můžete objednat: na www.solen.cz, e-mailem: predplatne@solen.cz, telefonem: 585 204 335
Cena elektronické verze předplatného je 390 Kč.
K zakoupení na www.alza.cz/media

Předplatné v SR:

Beáta Podobná, predplatne@solen.sk, www.solen.eu
Časopis si můžete objednat: telefonem: 02 / 5263 2409, faxem: 02 / 5263 2408, poštou: na adrese redakcie.
Cena předplatného na rok 2020 pre SR je 16 €.

Všechny publikované články procházejí recenzí.

Registrace MK ČR pod číslem 17203.

ISSN print 1802-2960

ISSN online 1803-5337

Citační zkratka: Dermatol. praxi

Časopis je indexován v:

Bibliographia Medica Českoslovacca
a v Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

Vydavatel nenese odpovědnost za údaje a názory autorů jednotlivých článků či inzerátů.

Reprodukce obsahu je povolena pouze s přímým souhlasem redakce.

Redakce si vyhrazuje právo příspěvky krátit či stylisticky upravovat.

Na otištění rukopisu není právní nárok.